

LOVIISAN KÄRÄJÄOIKEUS
Brandensteininkatu 9, PL 20
07900 LOVIISA
Puh. 010 36 45550
Fax 010 36 45555

Oikeusministeriö

01.02.2008
2008
Liljendal

30.3.2007

Oikeusministeriö/
Oikeushallinto-osasto
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

Asia:

Lausuntopyyntö Loviisan käräjäoikeuden yhdistämisestä Porvoon käräjäoikeuteen 13/31/2006

1 Yleisiä havaintoja

Oikeusministeriö on todennut käräjäoikeusverkoston kehittämisen sisältyvän ministeriön strategiaan tavoitteisiin vuosille 2003 - 2012.

Ministeriö on muun ohessa katsonut käräjäoikeuksien tuomiopiirikoon suurentamisella olevan mahdollista tasapainottaa henkilöstöresursseja eri käräjäoikeuksien kesken sekä vähentää yksiköiden haavoittuvuutta. Yksikkökoon suurentaminen yleensä monipuolistaa käräjäoikeuksien jutturakennetta ja luo sitä kautta paremmat edellytykset tuomareiden monipuolisille työtehtäville ja ammattitaidon kehittymiselle. Käräjäoikeuksien koon suurentamisella on mahdollista saavuttaa myös eräitä muita toiminnallisia etuja sekä taloudellisia säästöjä.

Käräjäoikeuksien yhdistämiskehitystä tukisi se, että kansalaisten henkilökohtainen asiointitarve käräjäoikeudessa on vähentynyt lainsäädännön uudistusten ja tekniikan kehittymisen vuoksi.

Hankkeen käynnistämistä on pidetty ajankohtaisena nyt, koska Loviisan käräjäoikeuden laamannin virkaa hoidetaan tällä hetkellä määräaikaaisesti.

Valmisteltavana olevan ehdotuksen mukaan Loviisan käräjäoikeus lakkautettaisiin ja sen tuomiopiiriin kuuluvat kunnat liitettäisiin Porvoon käräjäoikeuteen. Käräjäoikeuden vakinainen henkilökunta siirrettäisiin vastaaviin virkoihin pääosin Porvoon käräjäoikeuteen.

Loviisan käräjäoikeuden kanslia ja istuntopaikka sijaitsevat nykyisten sääntösten mukaan Loviisassa. Loviisa sijaitsee 37 kilometrin etäisyydellä Porvoosta, mistä syystä oikeusministeriön näkemyksen mukaan Loviisaan ei olisi tarvetta jättää sivukansliaa eikä istuntopaikkaa.

Loviisan käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluvat Lapinjärven, Liljendalin, Pernajan, Pyhtään ja Ruotsinpyhtään kunnat sekä Loviisan kaupunki.

Loviisan käräjäoikeus on kielellisen jaotuksen osalta kaksikielinen. Porvoon käräjäoikeus on kaksikielinen kaksikielisten kuntien osalta. Molemmissa asukkaiden enemmistö on suomenkielinen. Ministeriön näkemyksen mukaan muutoksella turvattaisiin edelleen alueen ruotsinkielisen väestönsosan oikeus saada palveluja omalla äidinkielellään.

2 Aluepolitiikasta

Käräjäoikeuksien vähentäminen on vastoin valtioneuvoston noudattamaa valtionhallinnon palvelujen hajauttamispolitiikkaa.

Loviisan käräjäoikeus toteaa, että sen tuomiopiiriin kuuluvat kunnat, kuten myös Itä-Uudenmaan Liitto, ovat antamissaan lausunnoissa yksimielisesti vastustaneet Loviisan käräjäoikeuden yhdistämistä Porvoon käräjäoikeuteen. Pyhtään kunta on lausunnossaan katsonut, että sen tulisi Loviisan käräjäoikeuden lakkauttamistilanteessa siirtyä Kotkan käräjäoikeuden tuomiopiiriin.

Kuntien lausunnoissa on voimakkaasti tuotu esiin myös kunta- ja palvelurakennemuutoksen voivan johtaa Loviisanseudun yhtenäisyyden vahvistamiseen, johon luonnollisena osana liittyisivät myös valtionhallinnon alaiset palvelut.

Käräjäoikeuden yhdistämiskysymykseen voitaisiinkin perustellusti palata vasta sen jälkeen, kun valmistelut valtionhallinnon organisaatorakenteen kehittämisestä ovat edenneet riittävän pitkälle, jotta voidaan arvioida eri toimenpiteiden alueellisia vaikutuksia ja niiden keskinäistä kytkentää palvelukokonaisuuksien kannalta.

3 Ruotsinkielisen väestön oikeuksien toteutuminen

Loviisan käräjäoikeus katsoo Folktingetin tavoin, ettei yhdistämisiä saa tehdä ilman, että muutosten kielelliset vaikutukset selvitetään etukäteen.

Pyhtään kunnan ilmoittaessa yhdistymistapauksessa halunsa kuulua Kotkan käräjäoikeuden tuomiopiiriin on ehdottomasti selvitettävä sen ruotsinkielisen väestönsosan kielellisten oikeuksien toteutuminen. Tällöin on otettava huomioon myös muutoksenhakuasteen valmiudet ruotsinkielisten asioiden käsittelyyn.

Ruotsinkielisten asema ei tule turvatuksi, jos ruotsinkielisiä käräjäoikeuksia liitetään sellaisiin käräjäoikeuksiin, joissa suomenkielisillä on enemmistö.

Loviisan ja Porvoon käräjäoikeudet eivät ole ns. ruotsinkielisiä käräjäoikeuksia. Kokemus on osoittanut, että ruotsinkielisten mahdollisuudet saada palveluja omalla äidinkielellään säilyvät kuitenkin paremmin pienissä yksiköissä. Osana suurempaa suomenkielistä yksikköä ruotsinkielisten palvelujen saatavuutta ei voida lähimainkaan taata samalla tavalla.

Loviisan käräjäoikeus toteaa koko sen henkilökunnan kykenevän tuottamaan käytännössä kaikki oikeuspalvelut suomeksi ja ruotsiksi. Porvoon käräjäoikeuden osalta tästä asiasta ei ole esitetty mitään selvitystä.

4 Auskultointi

Loviisan kärjäoikeus toteaa nykyisen auskultointijärjestelmän olevan ensiarvoisen tärkeä kouluttautumiskanava nuorille tuomioistuinuralle aikoville juristeille. Ministeriön kaavailemat säästötoimenpiteet, mikäli niillä yhdistämistapauksessa entisestään vähennettäisiin notaarien virkoja, ovat niinikään arveluttava tapa huolehtia siitä, että yhä pienenevässä työväestössä on saatavilla pätevää ja myös kielitaitoista henkilökuntaa tuomarin tehtäviin.

5 Kärjäoikeuden toiminnasta

Loviisan kärjäoikeus huomauttaa oikeusministeriön kanssa käymiensä vuosittaisten tulosneuvottelujen yhteydessä säännönmukaisesti todetun yksikön toimivan taloudellisesti ja tuottavasti.

Loviisan kärjäoikeudessa noudatettava toimintaperiaate on palvelujen tuottaminen mahdollisimman sujuvasti ja asiakaskeskeisesti. Palvelun laadun takaa henkilökunnan paikallisten olojen vankka tuntemus. Tässäkään suhteessa yksikkökoon suurentaminen ei ole omiaan takaamaan paikallisten olojen tuntemusta ja asioiden käsittelyn sujuvuutta eikä ainakaan paranna niitä.

Kuntien antamissa lausunnoissa on myös tuotu esille Loviisan kärjäoikeuden olevan hyvin toimiva kokonaisuus.

Ministeriön väittämää haavoittuvuutta ei ole vuosikymmenten saatossa käytännössä todettu, vaikka kärjäoikeus on toiminut yhden tuomarin käsissä. Mikä tahansa kärjäoikeus kohtaa ongelmia, jos sen käsiteltäväksi tulee jokin mammuttijuttu. Aidosti tällaista tilannetta helpottaa ainoastaan lisähenkilökunta, olipa kyseessä pieni tai suurempi kärjäoikeus.

Keinoksi tasata resursseja kärjäoikeuksien välillä on muissa yhteyksissä tuotu esiin juttujen siirtäminen kärjäoikeudesta toiseen. Sanotut toimenpiteet ovat helposti toteutettavissa ja ilman kustannusten lisääntymistä. Samalla toteutuisivat valtioneuvoston tavoitteet valtionhallinnon palvelujen hajauttamisesta.

Nykyajan tekniikka mahdollistaa ja varmistaa myös sen, ettei tuomari toimi missään "umpiossa" syventyessään ratkottavanaan olevien asioiden juridiseen problematiikkaan. Lisäksi nykyaikaisiin toimintapoihin kuuluu, ettei elävän keskustelun ylläpito edellytä "fyysistä" läsnäoloa.

Kyky ja halu keskustella kollegojen kanssa on kunkin oma, henkilökohtainen ominaisuus, joka toteutuu samalla tavalla riippumatta siitä, onko potentiaalisia keskustelukumppaneita yksi, kaksi tai kymmenen.

6 Toimitilat

Loviisan kärjäoikeus toteaa toimivansa arvoisissaan valmiissa tiloissa.

Loviisan kärjäoikeus huomauttaa, ettei ministeriö ole esittänyt ensimmäistäkään selvitystä siitä, miten ja minne kärjäoikeus henkilökuntineen sijoitettaisiin Porvoon kärjäoikeuden ilmeisen ahtaissa tiloissa.

Toimitilakysymys on myös ensiarvoisen tärkeä paitsi tuomioistuimen toiminnan kannalta myös kustannusvaikutuksiltaan ministeriön peräänkuuluttamassa resurssien säästämässä.

7 Sivukanslia ja istuntopaikka

Euroopan ihmisoikeussopimus säätää oikeudesta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, millä tässä yhteydessä on ymmärrettävä kohtuullista matkaa tuomioistuimeen.

Kuntien lausunnoissa on myös korostettu kärjäoikeuden palvelupisteen säilyttämisen tärkeyttä Loviisassa.

Vähintäänkin sivukanslian ja istuntopaikan säilyttäminen Loviisassa takaa henkilökohtaisen palvelun tarjoamisen kansalaiselle, jota pitää kuulla. Sähköisen asioinnin ja erilaisten käsittelymenetelmien kehittymisestä huolimatta on muistettava, että asianosaisella on oikeus tulla kuulluksi - "miten kuulla, ellei näe?"

Loviisan kärjäoikeuden tuomiopiirin useasta yhteisöstä on vielä 37 kilometriä pidempi matka Porvooseen. Ruotsinpyhtäläisten, liljendalilaisten ja lapinjärveläisten etäisyydet Porvooseen olisivat noin 35 - 45 kilometriä. Etäisyys Pyhtäältä Porvooseen on jopa noin 80 kilometriä. Julkiset liikenneyhteydet ovat huonot ja seutukunnan luontoinen asiointi tapahtuu Pyhtäätä lukuunottamatta Loviisassa.

Kärjäoikeus tähdentää myös tässä yhteydessä kaksikielisen Pyhtään kunnan ruotsinkielisen vähemmistön oikeuksien huomioon ottamisen tärkeyttä.

Loviisan kärjäoikeus toteaa lisäksi, että vuoden 1993 kärjäoikeusuudistuksen yhteydessä Hangon raastuvanoikeuden yhdistyttyä Raaseporin kärjäoikeuteen 1.12.1993 jätettiin Hankoon sivukanslia istuntopaikkoinen, joka lakkautettiin vasta 31.12.2006, vaikka raastuvanoikeuden tuomiopiirin väestöpohja oli selkeästi paljon pienempi kuin Loviisan kärjäoikeuden vastaava. Etäisyys Hangosta Tammisaareen eli Raaseporin kärjäoikeuden pääkansliaan on myös 35 kilometriä.

8 Loviisan kärjäoikeuden henkilökunta ja sen asema

Loviisan kärjäoikeuden henkilöstö vastustaa yksimielisesti yhdistymistä Porvoon kärjäoikeuteen.

Loviisan kärjäoikeuden henkilöstön ilmapiiri ja työtavat ovat erinomaiset. Loviisan kärjäoikeus korostaa henkilökunnan työtyytyväisyyden ja -hyvinvoinnin merkitystä.

Kärjäoikeus peräänkuuluttaakin ministeriöltä selvitystä siitä, miten resurssit kohdennettaisiin siten, että ne yhdistymistilanteessa aidosti ylläpitäisivät työhyvinvointia.

Loviisan kärjäoikeus tähdentää sitä, että ministeriö ei ole mitenkään näyttänyt, että yhdistyminen voisi tällä saralla ylläpitää ainakaan yhdistettäväksi kaavaillun Loviisan kärjäoikeuden henkilöstön tilannetta. Henkilöstön

työtehoon vaikuttaa muun ohessa ratkaisevasti se, että näinä työparien aikoina oikeanlaiset ihmiset tekevät työtään yhdessä. Tässä suhteessa Loviisan käräjäoikeuden erittäin kokenut ja yhteenhitsautunut henkilökunta on myös ministeriölle korvaamaton resurssi.

Loviisan käräjäoikeus vaatii, että sen henkilökunnan asema on turvattava. Henkilökunnan sijoittumisen on mahdollisessa yhdistämistilanteessa oltava selvillä etukäteen.

Käräjäoikeuden henkilöstö asuu pääosin käräjäoikeuden lähituntumassa, joten yhdistyminen tulisi vaikuttamaan myös työmatkojen osalta konkreettisesti jokaisen viranhaltijan elämään.

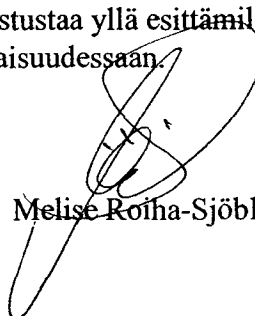
Mitä pikimmin on myös turvattava määräaikaisen toimistosihteerin virka-suhde vakinaistamisella ottaen huomioon hänen palkkaukseensa johtaneet syyt ja kulunut aika.

Yhdistymishankkeen suurena ja todellisena vaarana on lisäksi erittäin pätevän ja pitkän kokemuksen omaavan henkilökunnan hakeutuminen epävarmuustilanteessa toisen työnantajan palvelukseen. Merkkejä tästä on jo nähtävissä. Ministeriöllä ei olettaisi olevan varaa antaa tällaisen pääoman kaikota.

Akuuttia kiirettä yhdistämishankkeelle ei voitane perustella myöskään Loviisan käräjäoikeuden laamannin viran hoitamisen määräaikaaisuudella. Tilanne ei ole käräjäoikeuksissa läheskään ainutkertainen. Toisaalta myös Porvoon käräjäoikeudessa lienee edessä tuomarikunnan vaihtumista eläköitymisen johdosta.

9. Lopuksi

Seudun monisatavuotisen tuomioistuinperinteen velvoittamana Loviisan käräjäoikeus vastustaa yllä esittämillään perusteilla ministeriön yhdistämishanketta kokonaisuudessaan.

Ma. laamanni Melise Roiha-Sjöblom